

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Marie Turkové a JUDr. Petra Průchy v právní věci žalobkyně **PhDr. S. Š.**, zast. JUDr. Tomášem Plavcem, advokátem, se sídlem v Chrudimi, Rooseveltova 335, proti žalovanému **Ministerstvu práce a sociálních věcí ČR**, se sídlem v Praze 2, Na Poříčním právu 1, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 31. 5. 2004, č. j. 2 Ca 2/2004 - 22,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím Ministerstva práce a sociálních věcí ze dne 24. 11. 2003, č. j. 44/25995/18.6.2003, bylo podle § 59 odst. 2 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), zamítnuto odvolání žalobkyně proti rozhodnutí Úřadu práce v Ostravě ze dne 23. 4. 2003, č. j. OTC – 2548/2003 – Z3/457, jímž byla žalobkyni uložena povinnost podle ustanovení § 18 odst. 1 zákona č. 1/1991 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, vrátit hmotné zabezpečení v částce 37 023 Kč, a to do 15-ti dnů ode dne nabytí právní moci rozhodnutí. Žalovaný i správní orgán I. stupně dospěli po provedeném řízení ke shodnému závěru, že žalobkyně, která je ode dne 10. 1. 2001 zapsána v obchodním rejstříku vedeném Krajským soudem v Hradci Králové jako likvidátorka obchodní firmy F., v. o. s. v „likvidaci“, se sídlem v Chrudimi, a současně od 27. 10. 1992 je v témže obchodním rejstříku zapsána jako společník, statutární orgán – jednatel obchodní firmy F., v. o. s., tuto skutečnost správnímu orgánu zamlčela, ačkoliv jde o vztah obdobný vztahu pracovnímu ve smyslu ustanovení § 7 odst. 1 zákona č. 1/1991 Sb., o

zaměstnanosti, čímž došlo k neoprávněnému zařazení žalobkyně do evidence uchazečů o zaměstnání, neboť sem může být zařazen jen občan, který není v pracovním nebo v obdobném vztahu. Protože žalobkyně od 16. 6. 2002 nesplňovala podmínky pro zařazení do evidence uchazečů o zaměstnání, pobírala v době od 16. 6. 2002 do 15. 12. 2002 přiznané hmotné zabezpečení v celkové částce 37 023 Kč, vlastním zaviněním neoprávněně, vznikla jí tudíž povinnost neprávem přijatou částku vrátit.

Ve včas podané žalobě stěžovatelka vytýkala žalovanému, že potvrdil rozhodnutí Úřadu práce v Ostravě, aniž by dostatečně odůvodnil, z jakých konkrétních ustanovení zákona o zaměstnanosti, či jiného právního předpisu, mohla žalovaná usuzovat, že nesplňuje podmínky pro zařazení do evidence uchazečů o zaměstnání a pro výplatu hmotného zabezpečení uchazeče o zaměstnání. Právní názor žalovaného i správního orgánu I. stupně, že funkci likvidátora obchodní společnosti lze bez dalšího považovat za vztah obdobný pracovnímu vztahu označila za nesprávný a dostatečně nepodložený. Zdůraznila, že zákon č. 1/1991 Sb., o zaměstnanosti (dále jen „zákon o zaměstnanosti“) neobsahuje žádnou zákonnou definici tohoto pojmu, přičemž v poučení o právech a povinnostech uchazeče o zaměstnání vydávaného úřadem práce je jen příkladný výčet některých vztahů, z něhož nelze v žádném případě dovozovat, že by sem vždy spadal i likvidátor společnosti. Žalobkyně zastává názor, že vzhledem k absenci zákonné definice, je třeba při hodnocení toho, zda funkce likvidátora je v konkrétním případě vztahem obdobným pracovnímu poměru, vzít v úvahu především skutečnost, zda činnost, kterou vykonávala, vykazovala znaky typické pro pracovní poměr, tj. stálý výkon práce a pobírání mzdy za ni. Dodává, že v době evidence na Úřadu práce v Ostravě nebyla ve vztahu obdobným pracovnímu poměru, neboť funkce likvidátora nevykazovala ani jeden ze shora uvedených znaků, přičemž žalovaný se s touto námitkou dostatečně nevypořádal. Byla sice zapsána jako likvidátorka společnosti F., v. o. s., v obchodním rejstříku, tuto funkci však dlouhodobě aktivně nevykonávala a nepobírala za ni ani odměnu likvidátora, což je schopna doložit účetními doklady likvidované společnosti. Likvidace veřejné obchodní společnosti byla v té době v zásadě ukončena a k jejímu výmazu z obchodního rejstříku nedošlo jen proto, že jménem společnosti je veden od 15. 8. 1995 u Okresního soudu v Ostravě spor, který je dlouhodobou záležitostí, v němž jsou soudní jednání nařizována jen velmi zřídka. Žalobkyně tudíž fakticky pro likvidovanou společnost nevykonávala žádnou činnost, pouze byla zapsána jako likvidátorka. V uvedenou dobu nebyla též zaměstnána. Splnila tudíž podmínky ustanovení § 18 zákona o zaměstnanosti pro poskytnutí hmotného zabezpečení, neboť se vzhledem ke ztrátě zaměstnání ocitla bez stálého příjmu. Přiznané hmotné zabezpečení uchazeče o zaměstnání bylo jejím jediným příjmem. Vyslovuje přesvědčení, že v každém konkrétním případě musí správní orgán zkoumat, zda osoba, která o hmotné zabezpečení požádala, je tou osobou, která takovou podporu od státu potřebuje a zda splňuje zákonné předpoklady pro její přiznání. Z tohoto hlediska je tudíž třeba i vykládat, co je vztahem obdobným pracovnímu poměru. Pokud funkce likvidátora spočívá jen v mnohaletém čekání na výsledek soudního sporu, likvidátor nevykonává pro společnost žádnou práci a nepobírá žádnou odměnu, je protismyslné uchazeči o zaměstnání hmotné zabezpečení nepřiznat jen s odkazem na formální zápis v obchodním rejstříku. Žalobkyně navrhovala, aby soud zrušil napadené rozhodnutí žalovaného a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Městský soud v Praze napadeným rozsudkem žalobu jako nedůvodnou zamítl, když dospěl k závěru, že žalobkyně v době podání žádosti o zprostředkování zaměstnání na Úřadu práce v Ostravě byla ve vztahu obdobným vztahu pracovnímu ve smyslu § 7 odst. 1 zákona o zaměstnanosti, a proto do evidence uchazečů o zaměstnání zařazena být neměla. Nevznikl jí tudíž nárok na poskytnutí hmotného zabezpečení a je tudíž povinna vzniklý přeplatek ve výši 37 023 Kč na dávce hmotného zabezpečení vrátit podle § 18 odst. 1 zákona

o zaměstnanosti. Městský soud v Praze vycházel z toho, že žalobkyně v žádosti o zprostředkování zaměstnání podané u Úřadu práce v Ostravě dne 18. 6. 2002, ani v čestném prohlášení z téhož dne neuvedla, že je jednak statutárním orgánem – jednatelem, společníkem a dále likvidátorem společnosti F., v. o. s. „v likvidaci“, jak vyplývá ze zápis v obchodním rejstříku vedeném u Krajského soudu v Hradci Králové oddíl A, vložka 3329. Samotný vztah likvidátora společnosti je přitom vztahem obdobným pracovnímu vztahu, neboť zahrnuje oprávnění jednat jménem společnosti ve věcech směřujících k likvidaci společnosti (§ 70 odst. 3, § 72 obchodního zákoníku) a také výslovný odkaz na přiměřené užití ustanovení o mandátní smlouvě (§ 66 obchodního zákoníku). Gramatickým výkladem ustanovení § 7 odst. 1 zákona o zaměstnanosti lze dovodit, že podmínkou pro zařazení do evidence uchazečů o zaměstnání je sama neexistence pracovního či obdobného vztahu a nikoliv faktické nevykonávání činnosti v rámci tohoto vztahu; není tedy rozhodným znakem pro posouzení předmětného vztahu, zda žalobkyně jako likvidátorka společnosti byla za svoji činnost odměňována či nikoliv. K zařazení do evidence uchazeče o zaměstnání dochází pokud jsou splněny zákonem stanovené formální podmínky a orgán tuto evidenci provádějící proto není povinen zkoumat, zda v konkrétním případě skutečně příslušná činnost je či není vykonávána. Proto je také součástí žádosti o zprostředkování zaměstnání (kterou žalobkyně podepsala) čestné prohlášení, v němž prohlásila, že – mimo jiné – není v pracovním nebo v obdobném vztahu.

Proti tomuto rozsudku podala žalobkyně (dále též jen „stěžovatelka“) včas kasační stížnost z důvodu uvedeného v § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“), tedy pro nezákonnost spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem. Poukazuje na to, že v řízení před správním orgánem, jakož i v žalobě zastávala stanovisko, že funkce likvidátora obchodní společnosti nemusí být v každém konkrétním případě vztahem obdobným vztahu pracovnímu ve smyslu § 7 odst. 1 zákona o zaměstnanosti. Opakovala, že v uvedeném zákoně není definováno, co je třeba pokládat za vztah obdobný pracovnímu poměru ve smyslu zmíněného zákonného ustanovení a je tudíž povinností správního orgánu a potažmo pak i soudu v každém jednotlivém případě přezkoumat, zda se o vztah obdobný pracovnímu poměru jednalo. S touto otázkou se však soud ani správní orgány obou stupňů nevypořádaly. Argumentací, že funkce likvidátora je vždy vztahem obdobným pracovnímu poměru a nezáleží na tom, zda a jakým způsobem je vykonávána, je nepřipadná, nemá oporu v zákoně a odporuje smyslu a účelu zákona o zaměstnanosti. Při výkladu pojmů „vztah obdobný vztahu pracovnímu“ musí být vzato v úvahu, zda konkrétní vztah vykazuje znaky, které jsou pro pracovní vztahy typické, tj. zejména stálý výkon práce a pobírání mzdy za ni. V konkrétním případě žalobkyně k likvidované společnosti měla vztah, který rozhodně tyto znaky nenaplňoval, neboť po dobu řady měsíců žádnou práci pro likvidovanou společnost nevykonávala a nedostávala za výkon funkce žádnou odměnu. Pokud soud v odůvodnění napadeného rozhodnutí argumentoval odkazem na ustanovení § 66 obchodního zákoníku, které nabádá k přiměřenému užití ustanovení o mandátní smlouvě, pak tato argumentace je spíše ve prospěch stanoviska stěžovatelky. Pro mandátní smlouvu totiž zdaleka není typické, že by zahrnovala stálý výkon práce a odměnu za ni. Pokud soud argumentoval tím, že pro zařazení do evidence uchazečů o zaměstnání je podmínkou sama neexistence pracovního či obdobného vztahu a nikoliv faktické vykonávání činnosti v rámci tohoto vztahu, pak taková argumentace by byla na místě jen tehdy, že se skutečně o vztah obdobný pracovnímu vztahu jedná. Žalobkyně však od počátku tvrdí, že z důvodů výše uvedených pouhá existence funkce likvidátora společnosti není vztahem obdobným vztahu pracovnímu. S touto základní právní otázkou se však soud v napadeném rozhodnutí nevypořádal, přičemž stěžovatelka je přesvědčena, že výklad pojmu vztah obdobný vztahu pracovnímu je třeba činit s přihlédnutím ke smyslu

a účelu zákona o zaměstnanosti. Tím je především zajistit osobám, které v důsledku ztráty zaměstnání nemají žádný pravidelný příjem hmotné zabezpečení. Tyto podmínky stěžovatelka jednoznačně naplnila a je proto nelogické ji hmotné zabezpečení uchazeče o zaměstnání odpírat je z důvodu existence její funkce likvidátorky společnosti, která spočívala pouze v čekání na výsledek soudního sporu. Stěžovatelka se cítí rozhodnutím správního orgánu právem poškozena a navrhuje, aby napadený rozsudek Městského soudu v Praze byl zrušen a věc tomuto soudu vrácena k dalšímu řízení.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v souladu s ustanovením § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. vázán rozsahem a důvody, které stěžovatelka uplatnila ve své kasační stížnosti. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 3 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti a které by mu dovoľovaly se od rozsahu a důvodů kasační stížnosti odchýlit. Kasační stížnost neshledal důvodnou.

Stěžovatelka se v kasační stížnosti dovolává ust. v § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.. Podle tohoto ustanovení lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení. Nesprávné právní posouzení spočívá buď v tom, že na správně zjištěný skutkový stav je aplikován nesprávný právní názor, popř. je sice aplikován správný právní názor, ale tento je nesprávně vyložen. Podle názoru Nejvyššího správního soudu Městský soud v Praze na dostatečně zjištěný skutkový stav věci (mezi účastníky nesporný) aplikoval správný právní názor a tento vyložil způsobem, s nímž se ztotožňuje i Nejvyšší správní soud.

Nutno předeslat, že ze správního spisu Nejvyšší správní soud zjistil, že stěžovatelka podala dne 18. 6. 2002 na Úřadu práce v Ostravě žádost o zprostředkování zaměstnání, v níž mj. uvedla, že poslední zaměstnání vykonávala u firmy S. B. C., s. r. o., v době od listopadu 2001 do června 2002 s pracovním zařazením manažer. V rubrice „předcházející zaměstnání“ uvedla firmu F. v. o. s. v době od července 2001 do září 2001 rovněž ve funkci manažer s tím, že obě zaměstnání ukončila dohodou. Současně podepsala čestné prohlášení, že k uvedenému dni není v pracovním nebo v obdobném vztahu a nevykonává samostatnou výdělečnou činnost. Podepsala rovněž prohlášení, že byla poučena úřadem práce o právech a povinnostech uchazeče o zaměstnání, o podmínkách nároku na hmotné zabezpečení a obdržela „základní poučení o právech a povinnostech o zaměstnání“. V tomto poučení jsou naroveň vztahům pracovněprávním postaveny též obdobné vztahy, např. i statutární orgán společnosti. Pravomocným rozhodnutím Úřadu práce v Ostravě ze dne 28. 6. 2002, č. j. OTC-4057/2002-KZ3, bylo stěžovatelce podle § 12, § 17 odst. 1 a 3 zákona o zaměstnanosti, přiznáno hmotné zabezpečení od dne 16. 6. 2002 ve výši 6856 Kč měsíčně po dobu prvních tří měsíců a ve výši 5485 Kč po zbývajících dobu. Stěžovatelce bylo hmotné zabezpečení poskytováno po celou podpůrnou dobu, tj. do 15. 12. 2002. Dne 11. 3. 2003 oznámil Úřad práce v Ostravě stěžovatelce, že v rámci šetření ze dne 13. 11. 2003 bylo zjištěno, že je do 10. 1. 2001 zapsána v obchodním rejstříku u Krajského soudu v Hradci Králové jako likvidátorka společnosti F. v. o. s., nám. G. S. 2155/29, O. 30 a že na základě této skutečnosti se její evidence uchazečky o zaměstnání ruší. Podle obsahu úplného výpisu z obchodního rejstříku vedeného Krajským soudem v Hradci Králové je v oddílu A, vložka 3329 uvedena obchodní firma F. v. o. s. se dnem zápisu 27. 10. 1992. Vymazán byl tento zápis dne 10. 1. 2001 a současně téhož dne zapsána obchodní firma F., v. o. s. „v likvidaci“ s tímž sídlem. Předmětem podnikání bylo mj. provozování cestovní kanceláře, činnost organizačních a ekonomických poradců, koupě zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodej, nakladatelství a vydavatelství, činnost v oblasti reklamy včetně zprostředkování pořádání výstav, trhů, veletrhů a zastupování a zprostředkovatelská činnost. Jako statutární orgán – společník je

uvedena PhDr. S. Š., současně jako jednatelka, a Ing. F. Š., rovněž současně jako jednatel. Tento zápis byl učiněn 27. 10. 1992 a vymazán 9. 8. 2002. Téhož dne, tj. 9. 8. 2002 byla zapsána jako jednatelka společnosti PhDr. S. Š. a v zápisu je dále uvedeno, že jednatel zastupuje společnost v plném rozsahu, včetně samostatného podpisového práva s tím, že podepisování za společnost se děje tak, že k vytištěnému nebo napsanému názvu společnosti připojí jednatel svůj vlastnoruční podpis. Dále je ve výpisu uvedena jako likvidátorka společnosti též PhDr. S. Š. s adresou Ch., V. 1021, přičemž tento zápis byl učiněn 10. 1. 2001 a vymazán 9. 8. 2002. Téhož dne – 9. 8. 2002 je u funkce likvidátora vyznačena změna adresy PhDr. S. Š.O. – Z., n. G.. S. 2155/29. Jako společníci jsou uvedeni PhDr. S. Š. s toutéž adresou v Ostravě (zapsáno 9. 8. 2002) a Ing. F. Š., Ch., S. 940 (zapsáno 27. 10. 2002). Ve spise je dále založeno potvrzení Okresního soudu v Ostravě ze dne 22. 9. 2003, že u uvedeného soudu byla podána dne 15. 8. 1995 žaloba firmy F., v. o. s., jímž likvidátorem je paní S. Š. Řízení vedené pod sp. zn. 31 C 318/95 doposud probíhá, když ve věci je nařízeno ústní jednání na 16. 10. 2003 a datum skončení věci nelze doposud odhadnout. Je připojena poznámka, že ze strany likvidátorky žalobce nedochází ve věci k průtahům.

Předmětem sporu je především výklad ustanovení § 7 odst. 1 zákona o zaměstnanosti, a to nejen ve vztahu k funkci likvidátora, ale též ve vztahu k funkci jednatele veřejné obchodní společnosti, neboť v obou těchto funkcích stěžovatelka vystupovala. Podle tohoto ustanovení totiž občan, který není v pracovním nebo v obdobném vztahu, ani nevykonával samostatnou výdělečnou činnost, se zařadí do evidence uchazeče o zaměstnání, přičemž podle ustanovení § 12 odst. 1 téhož zákona uchazeči o zaměstnání, které mu není do 7 kalendářních dnů ode dne podání žádosti podle § 7 odst. 1 zprostředkováno vhodné zaměstnání, nebo zabezpečena možnost rekvalifikace na nové pro něj vhodné zaměstnání, se poskytne hmotné zabezpečení podle tohoto zákona. Zákonným předpokladem poskytnutí hmotného zabezpečení je tedy zařazení do evidence uchazečů o zaměstnání. Pokud by došlo k poskytnutí hmotného zabezpečení na základě neoprávněné evidence, vznikl by ve smyslu ustanovení § 18 odst. 1 zákona o zaměstnanosti přeplatek na dávce, který má být vrácen. Podle naposledy uvedeného ustanovení je totiž povinen vrátit neprávem přijaté hmotné zabezpečení nebo jeho část poskytnutou v nesprávné výši ode dne, od kterého hmotné zabezpečení nenáleželo vůbec, nebo v poskytnuté výši, ten uchazeč o zaměstnání, jehož zaviněním bylo toto hmotné zabezpečení přiznáno a poskytováno neprávem zcela, nebo ve vyšší částce, než skutečně náleželo zejména proto, že zamlčel, nebo nesprávně uvedl některou rozhodnout skutečnost, nebo nesplnil svou oznamovací povinnost.

V daném případě žalovaný tvrdí, že stěžovatelka jako likvidátorka veřejné obchodní společnosti byla ve vztahu obdobným vztahu pracovnímu, a proto do evidence uchazečů o zaměstnání zařazena být neměla. Městský soud v Praze dospěl k témuž právnímu názoru s tím, že stěžovatelka takto zařazena být neměla nejen z titulu funkce likvidátorky obchodní společnosti, ale též proto, že v uvedenou dobu byla statutárním orgánem společnosti – společníkem ve funkci jednatele. S tímto posouzením věci se ztotožňuje i Nejvyšší správní soud.

K tomu nutno uvést, že zařazení uchazeče o zaměstnání do evidence představuje veřejnoprávní akt, který je provedení Článku 26 odst. 3 Listiny základních práv a svobod. Podle tohoto článku má každý právo získávat prostředky pro své životní potřeby prací. Občany, kteří toto právo nemohou bez své vinny vykonávat, stát v přiměřeném rozsahu hmotně zajišťuje; podmínky stanoví zákon. Zákon č. 1/1991 Sb. o zaměstnanosti je tím zákonem, který stanoví bližší podmínky pro realizaci citovaného subjektivního veřejného práva.

V projednávané věci vyplývá z úplného výpisu z obchodního rejstříku, vedeného Krajským soudem v Hradci Králové, oddíl A, vložka 3329, že v době, kdy byla stěžovatelka zařazena do evidence uchazečů o zaměstnání – od 16.6.2002 do 15. 12.2002 – byla ve zmíněném obchodním rejstříku zapsána jako statutární orgán – společník, jednatel k uvedené obchodní společnosti. Dne 9. 8. 2002 byl proveden nový zápis, podchycující změnu adresy jednatelky O. – Z., nám. G. S. 2155/29. Stejně takto byla zapsána jako společnice téhož dne a zapsána i jako likvidátorka uvedené společnosti s novou adresou, když původní zápis o výkonu funkce likvidátorky je z 10. 1. 2001. Z přiložených listinných dokladů, které jsou součástí obchodního rejstříku vyplývá mj., že ještě v červenci 2002 byla zpracována a podána účetní zpráva. Z aktuálního výpisu z obchodního rejstříku vyplývá, že obchodní společnost dosud nezanikla a stěžovatelka je zde stále zapsána ve funkci statutárního orgánu, jednatele a společníka, nikoliv však již ve funkci likvidátorky, která byla ukončena ke dni 10. 1. 2004.

Z uvedeného lze dovodit, že stěžovatelka byla jednak statutárním orgánem společnosti, která se nacházela v likvidaci a jednak byla též její likvidátorkou. Právní úprava likvidace obchodních společností je zakotvena v ustanovení § 70 a násl. obchodního zákoníku. Podle § 70 odst. 1 uvedeného zákona, je-li společnost zrušena s likvidací, provede se likvidace podle tohoto zákona, pokud ze základního právního předpisu nevyplývá jiný způsob vypořádání jejího jmění. Společnost vstupuje do likvidace ke dni, k němuž je zrušena, pokud zákon nestanoví jinak. Po dobu likvidace se užívá označení společnosti dovětkem do „v likvidaci“. Jmenováním likvidátora na něj přechází v rámci § 72 působnost statutárního orgánu jednat jménem společnosti. Likvidátor je přitom orgánem společnosti (§ 66) a za výkon své působnosti odpovídá týmž způsobem jako členové statutárního orgánu. Likvidátor činí jménem společnosti jen úkony směřující k její likvidaci. Podle 66 odst. 2 obchodního zákoníku vztah mezi společností a osobou, která je statutárním orgánem, nebo členem statutárního či jiného orgánu společnosti a nebo společníkem, při zařizování záležitostí společnosti, se řídí přiměřeně ustanoveními o mandátní smlouvě, pokud ze smlouvy o výkonu funkce, byla-li uzavřena, nebo ze zákona nevyplývá jiné určení práv a povinností. Závazek k výkonu funkce je závazkem osobní povahy.

Likvidací se tudíž rozumí zákonem upravený proces, ve kterém dochází k vypořádání majetkových vztahů právnické osoby, která se zrušuje, a to likvidací. Likvidaci lze také charakterizovat jako vypořádání po zrušení obchodu, neboť v průběhu likvidace již není vyvíjena či rozvíjena podnikatelská činnost, ale všechny úkony směřují pouze k likvidaci, tj. ke zrušení právnické osoby. Ústřední osobou při rušení společnosti s likvidací je likvidátor, přičemž vstup společnosti do likvidace a osoba likvidátora se zapisuje do obchodního rejstříku. Zápis vstupu společnosti do likvidace v obchodním rejstříku má z hlediska jednání statutárního orgánu závažné právní důsledky. Především zaniká působnost dosavadního statutárního orgánu jednat jménem obchodní společnosti. Jmenováním likvidátora na něj přechází v rámci § 72 působnost statutárního orgánu jednat jménem společnosti, neboť likvidátor podle § 72 odst. 1 obchodního zákoníku činí jménem společnosti úkony směřující k likvidaci, tedy úkony vedoucí k vypořádání majetkových vztahů, zhodnocení práv, zastupuje společnost před soudy a jinými orgány apod. Při výkonu této působnosti plní závazky společnosti, uplatňuje pohledávky a přijímá plnění, uzavírá smíry a dohody o změně a zániku práv a závazků. Hlavním úkolem likvidátora je vést společnost, která je v likvidaci k postupnému ukončení všech činností, k vypořádání všech závazků společnosti, k rozdělení zbývajících majetkové podstaty a nakonec k zániku společnosti v likvidaci výmazem v obchodním rejstříku. Vstupem společnosti do likvidace

však automaticky nezaniká funkce statutárních orgánů, ty jsou ve své existenci nedotčeny, pouze zaniká jejich pravomoc jednat jménem společnosti, tato pravomoc přechází na likvidátora. V případě, že likvidátor přestane svou funkci vykonávat, např. z důvodu jeho odstoupení, dochází tak k „oživení pravomoci statutárních orgánů,“ které mohou, stejně jako likvidátor, vykonávat svou působnost jen v rozsahu omezeném na účel likvidace, jak vyplývá z § 68 odst. 5 poslední věta obchodního zákoníku. Z toho lze bezpochyby dovodit, že vedle sebe může obstát funkce statutárního orgánu (společníka) – jednatele a funkce likvidátora, jen přechází působnost statutárního orgánu jednak jménem společnosti v likvidaci právě na zmíněného likvidátora. Nicméně stěžovatelka se v době rozhodné pro posouzení věci nacházela v obou těchto postaveních, aniž by tuto skutečnost úřadu práce oznámila.

Nejvyšší správní soud se ztotožňuje s právním názorem Městského soudu v Praze v tom smyslu, že jak funkce jednatele, tak i funkce likvidátora veřejné obchodní společnosti „v likvidaci“ představuje ve smyslu ustanovení § 7 odst. 1 zákona o zaměstnanosti vztah obdobný vztahu pracovnímu. Pro tento názor svědčí především, pokud jde o jednatele, samotná povaha funkce jednatele jakožto statutárního orgánu obchodní společnosti (viz. například zákaz konkurence podle § 136 obchodního zákoníku), jakož i výslovný odkaz na přiměřené použití ustanovení o mandátní smlouvě (§ 66 odst. 2 obchodního zákoníku). Obsahem mandátní smlouvy je totiž závazek mandátáře, že pro mandanta na jeho účet zařídí za úplaty určitou obchodní záležitost uskutečněním právních úkonů jménem mandanta, nebo uskutečněním jiné činnosti, a mandant se zavazuje zaplatit mu za to úplatu ve smyslu § 566 odst. 1 obchodního zákoníku. Nakolik byl tento vztah naplněn není pro posouzení jeho charakteru rozhodující. Argumentaci pro posuzování funkce jednatele jako obdobné vztahu pracovnímu lze podpořit rovněž poukazem na některé právní předpisy, které pro specifické oblasti úpravy pod pojmem „zaměstnanci“ zahrnují rovněž jednatele obchodních společností (např. zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu, zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění). Nejvyšší správní soud se ztotožňuje též s přesvědčením žalovaného i Městského soudu v Praze, že rozhodným znakem pro posouzení předmětného vztahu není skutečnost, zda jednatel byl za svou činnost skutečně odměňován či nikoliv. Již z gramatické dikce citovaného ustanovení je totiž zřejmé, že podmínkou pro zařazení do evidence uchazečů o zaměstnání je samotná neexistence pracovního nebo obnoveného vztahu, nikoliv toliko faktické nevykonávání činnosti v rámci tohoto vztahu. K předmětné evidenci tak dochází, pokud jsou splněny zákonem stanovené formální podmínky a orgán tuto evidenci provádějící, proto není povinen zkoumat, zda v konkrétním případě skutečně příslušná činnost je či není vykonávána. Pokud by totiž byl správný názor stěžovatelky, pak by bylo zapotřebí (ad absurdum) vždy zkoumat, zda např. osoba vykonávající samostatnou výdělečnou činnost, skutečně tuto činnost vykonávala a dosahovala příjmů zakládajícího účast na pojištění, a nebo, zda osoba v pracovním poměru vykonávala pracovní činnost a dosahovala určitého příjmu dle ustanovení § 11 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb. Proto také je součástí žádosti o zprostředkování zaměstnání (které žalobkyně podepsala) čestné prohlášení, v němž žadatel prohlašuje, že mimo jiné není v pracovním nebo obdobném vztahu. Totéž pak lze říci též o funkci likvidátora obchodní společnosti, na něhož zápisem vstupu společnosti do likvidace v obchodním rejstříku přešla působnost statutárního orgánu jednat jménem společnosti. Likvidátor se od uvedeného okamžiku nachází z hlediska zákona o zaměstnanosti v téže právní postavení jako do té doby statutární orgán – jednatel, a to se všemi důsledky z tohoto vztahu vyplývajících.

V souzené věci tedy žalovaný i Městský soud v Praze dospěly ke správnému právnímu závěru, když konstatovaly, že stěžovatelka se nacházela v době podání žádosti o zprostředkování zaměstnání ve vztahu obdobném vztahu pracovnímu, a proto do evidence uchazečů o zaměstnání zařazena být neměla. Protože však k zařazení z důvodu nepravdivého čestného prohlášení – došlo, bylo stěžovateli poskytnuto hmotné zabezpečení neoprávněně. Nad rámec potřebného odůvodnění nutno dodat, stejně jako to učinil Městský soud v Praze, že z předložených důkazů vyplývá, že funkci likvidátorky stěžovatelka v uvedeném mezidobí skutečně též, byť v omezeném rozsahu, vykonávala, o čemž svědčí nejen skutečnost, že zastupovala společnost v soudním sporu vedeném u Okresního soudu v Ostravě, ale i to, že v uvedeném mezidobí byla podána např. výše již zmíněná zpráva o finanční uzávěrcce.

Ze všech shora uvedených důvodů Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že se Městský soud v Praze nedopustil nesprávného posouzení právní otázky v předcházejícím řízení, když výkon funkce jednatelky a likvidátorky veřejné obchodní společnosti posoudil jako překážku pro zařazení do evidence uchazečů o zaměstnání s tím důsledkem, že hmotné zabezpečení podle § 12 odst. 1 zákona o zaměstnanosti bylo žalobkyni vyplaceno neoprávněně, a proto je žalobkyně povinna neoprávněně vyplacenou částku ve výši 37 023 Kč vrátit podle ustanovení § 18 téhož zákona. Nejvyšší správní soud v daném případě neshledal naplnění důvodu kasační stížnosti ve smyslu ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Proto po přezkoumání kasační stížnosti dospěl k závěru, že není důvodná a zamítl ji (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

Stěžovatelka, která neměla v tomto soudním řízení úspěch, nemá právo na náhradu nákladů řízení (§ 60 odst. 1 s. ř. s.) a žalovanému podle obsahu spisu náklady řízení v tomto stadiu řízení nevznikly. Proto soud rozhodl, že žádný z účastníků nemá na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti právo.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 31. ledna 2006

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu

